

УДК 75:111.852]-047.22:[378.091.212:75
DOI 10.32461/2226-3209.4.2023.293723

Цитування:

Ясенев О. П. Формування художньо-естетичних компетентностей у студентів-художників у процесі навчання в ЗВО. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 4. С. 81–88.

Ясенев Олег Петрович,
доцент Національної академії
образотворчого мистецтва і архітектури,
заслужений художник України
<https://orcid.org/0000-0001-8875-6045>
yasenev@ukr.net

Yasenev O. (2023). Formation of Artistic and Aesthetic Competencies in Student Artists in the Process of Studying at University. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 81–88 [in Ukrainian].

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ-ХУДОЖНИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ В ЗВО

Мета статті – розглянути розробку характеристик, перспектив і засобів, які сприяють формуванню в процесі навчання студентів художників здібностей до самоорганізації, саморозвитку, усвідомленості, відповідальності під час виконання роботи (створення художнього твору) та вміння творчо мислити, визначати проблему, ставити мету та знаходити нетривіальний шлях її вирішення, пізнання себе і своїх можливостей. Дослідження цієї проблеми сприяє підвищенню ефективності підготовки молодого, затребуваного, конкурентоспроможного та адаптивно мобільного художника, в особі якого суспільство отримує фахівця для вирішення завдань у галузі образотворчого мистецтва, мистецтва та культури, актуальних сьогодні. **Методологія дослідження** ґрунтується на системному та ціннісному підходах, із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів, зумовлених мистецько-творчою парадигмою, що дало змогу всебічно розглянути вказану проблему й отримати відповідні результати дослідження. **Наукова новизна** роботи полягає в осмисленні особливостей формування художньо-естетичних компетентностей у студентів-художників у процесі навчання в закладах вищої освіти України. Зазначено про гостру проблему відсутності науково аргументованих змістовних основ, методів, принципів формування художньо-естетичних компетентностей у студентів – майбутніх художників, пов'язаних із сучасними змінами в професійній мистецькій освіті у зв'язку із введенням у практику дистанційного навчання, що призводить до модернізації самого процесу навчання студента-художника. **Висновки.** Дослідження здійснено з урахуванням сучасних трансформаційних процесів у професійній художній освіті взагалі й зокрема пов'язане із введенням у практику дистанційного навчання, що дозволить глибше розкрити сутність професійної підготовки фахівців художнього профілю та забезпечить їхній особистісно орієнтований загальний розвиток. Успіх та ефективність формування художньо-естетичних компетентностей у студентів-художників у процесі навчання в закладах вищої освіти залежить від сукупності освітніх умов, за яких буде організовано навчання в окремо взятому закладі вищої освіти. Визначено, що для підвищення ефективності у вирішенні означеного питання мають такі умови: мистецтвознавчий підхід щодо формування художньо-естетичної компетентності; оптимальне поєднання форм, методів і засобів освітньо-мистецької діяльності в закладі вищої освіти; розробці системи практичних завдань тощо.

Ключові слова: компетентності, художня компетентність, художньо-естетична компетентність, образотворче мистецтво, живопис, студент художник, мистецька освіта, заклад вищої освіти.

Yasenev Oleh, Honoured Artist of Ukraine, Senior Lecturer, National Academy of Fine Arts and Architecture

Formation of Artistic and Aesthetic Competencies in Student Artists in the Process of Studying at University

The purpose of the article is to examine the development of characteristics, perspectives, and tools that contribute to the formation, in the process of teaching student artists, of self-organisation, self-development, awareness, responsibility during the performance of work (creating an artistic work) and the ability to think creatively, define a problem, set a goal and find a non-trivial way of solving it and learning about oneself and one's capabilities. Solving this problem contributes to increasing the efficiency of training a young, in-demand, competitive and adaptively mobile artist, in the person of whom society will receive a specialist to solve tasks in the field of fine arts, art and culture that are relevant today. **The research methodology** is based on systemic and value approaches, with the use of general scientific and special methods determined by the artistic and creative paradigm, which made it possible to comprehensively consider the specified problem and obtain appropriate research results. **The scientific novelty** of the work lies in the understanding of the peculiarities of the formation of artistic and aesthetic competences among student artists in the process of studying in higher education institutions of Ukraine. The acute problem of the lack of scientifically substantiated content bases,

methods, principles of formation of artistic and aesthetic competences among students – future artists, related to modern changes in professional art education in connection with the introduction of distance learning into practice, which leads to the modernisation of the very process of studying an artist student. **Conclusions.** Undoubtedly, this study should take into account modern transformational processes in professional art education in general, and, including, those related to the introduction of distance learning into practice, which will allow to more deeply reveal the essence of the professional training of specialists in the artistic profile and ensure their personally oriented general development. In our opinion, the success and effectiveness of the formation of artistic and aesthetic competences among student artists in the process of studying in institutions of higher education depends on the set of educational conditions under which training will be organized in a separate institution of higher education. It was determined that the following conditions are necessary to increase efficiency in solving the above-mentioned issue: an art-critical approach to the formation of artistic-aesthetic competence; optimal combination of forms, methods and means of educational and artistic activity in a higher education institution; development of a system of practical tasks.

Keywords: competence, artistic competence, artistic and aesthetic competence, fine art, painting, student artist, art education, institution of higher education.

Актуальність теми дослідження. Освіта історично є найважливішою частиною життя будь-якого суспільства. Ставлення до подій у цій сфері є барометром можливостей суспільства, напрямком його розвитку та соціальної відповідальності. Мистецька освіта є невід'ємною і важливою частиною всієї національної культури в цілому. Освіта в галузі образотворчого мистецтва є тривалим процесом, спрямованим на формування творчих підходів, розвиток і вдосконалення професійної майстерності через спадкові знання, формування художніх навичок з дитинства та освоєння новітніх освітніх програм у ЗВО.

Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх художників передбачають формування у випускника мистецького закладу вищої освіти низки умінь, таких як: інтегральні, загальноосвітні та спеціальні (професійні, предметні).

Важливість теоретичної спрямованості поняття «формування художньо-естетичних компетентностей у студентів художників у процесі навчання у закладах вищої освіти» та методах, принципах його розвитку пов'язані із сучасними трансформаційними змінами в професійній художній освіті. Одним із основних трансформаційних змін є введення в практику дистанційного навчання.

Можливість здобувати освіту за дистанційною формою передбачена положеннями Законів України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту» та впливає із реалізації права на освіту, передбаченого ст. 53 Конституції України [10]. Дистанційне навчання у художній освіті призводить до модернізації самого процесу навчання студента художника, який повинен бути пов'язаний із необхідністю підготовки в достатньо складних (нетрадиційних) умовах високопрофесійного художника, здатного в

майбутньому до створення високохудожнього мистецького твору.

Актуальність теми є очевидною, оскільки трансформаційні процеси в сучасному світі впливають на організацію навчального процесу взагалі, і в професійній художній освіті зокрема. Відповідно, традиційні принципи формування художньо-естетичних компетентностей у студентів художників потребують корекції освітньо-мистецького процесу навчання у закладах вищої освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Зазначене питання є досить широким, тому досліджуючи особливості формування художньо-естетичних компетенцій у студентів художників у процесі навчання у закладах вищої освіти слід досліджувати на основі теоретичного та практичного аналізу (звичайно, з посиланням на окремі практики приклади в галузі образотворчого мистецтва).

Досліджуючи особливості формування художньо-естетичних компетенцій ми вивчили наукові праці з цього питання наступних авторів: Л. Волинець, Л. Гусева, Ю. Гриценко, Т. Козак, Лі Янь, Б. Мазур, Л. Масол, О. Панфілова, О. Каленюк, С. Паращук, О. Пунгіна, І. Тарасюк, С. Соломаха, О. Цугорка та ін.

Узагальнюючи ідеї перерахованих вище вчених про формування художньо-естетичних компетенцій у студентів художників під час навчання варто підкреслити, що їх визначення подібні, вони формулюють такі компоненти художньо-естетичної компетентності, як художньо-естетичні знання, уміння та досвід; естетична орієнтованість, що базується на знаннях та особистому чуттєвому досвіді; готовність до художньої, творчої діяльності, створення своїх оригінальних творів та вміння скласти естетичну оцінку творів мистецтва. Незважаючи на достатню кількість сучасних науково-практичних досліджень з даного питання майже немає досліджень про

особливості отримання художньої освіти студентом за дистанційною формою навчання.

Результати дослідження одержані шляхом застосування загальнонаукових теоретичних методів аналізу, синтезу, абстрагування та спостереження, а також – мистецтвознавчого аналізу.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з введенням карантину, пов'язаного з подіями поширення у світі епідемії COVID-19 навесні 2020 року, мистецькі заклади вищої освіти зіткнулися з необхідністю організації та впровадження дистанційного навчання. Внесення ряд змін та сформульовані нові завдання були адресовані для усіх учасників освітнього процесу: управлінцям, адміністрації мистецьким закладам вищої освіти, викладачам, студентам. В умовах дистанційного навчання повинні знаходитися шляхи розкриття творчого потенціалу, розвиток самостійності, конкурентоспроможності, адаптивної мобільності майбутніх художників.

Сьогодні в Україні освітній процес організовується з врахуванням вимог європейської освіти, а питання формування художньо-естетичних компетентностей, що визначають результативність мистецької освіти має чи найосновніше значення в переосмисленні та реформуванні системи мистецької освіти.

Для формування художньо-естетичних компетентностей та професійно особистісних якостей в майбутніх художників варто розглянути наступні дефініції як: компетентність, художня компетентність, художньо-естетична компетентність тощо. Зокрема, новий тлумачний словник української мови термін «компетенція» визначає як «добра обізнаність із чим-небудь» [6, 874]. Художньо-естетична компетентність за визначенням Л. Масол розглядається як: «обізнаність у галузі мистецтва, прагнення та здатність реалізувати на практиці свій художньо-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату творчої діяльності, де під художньо-естетичним потенціалом розуміється: певний обсяг культурно-історичних та художньо-естетичних знань; умінь та навички художньо-естетичного сприймання, аналізу й інтерпретації творів мистецтва відповідно до авторського задуму, розуміння єдності форми та змісту; готовність особистості до художньо-творчої реалізації, самостійного пізнання мистецтва, естетичної оцінки творів мистецтва» [9, 72]. Отже, як зазначає Л. Масол, художньо-естетичні

компетентності умовно можна поділити на особистісні, функціональні та соціальні. У дослідженні Ю. Гриценко стверджує, що «компетентність в художньо-естетичному напрямку полягає у перебуванні у безперервному пошуковому стані чогось нового, цікавого, гарного, гармонійного. Особливості художньо-естетичної компетентності студента зумовлені художньою майстерністю, тобто, володіння мовою образотворчого мистецтва, його різними техніками і матеріалами, без чого у педагогічній діяльності неможливо досягнути реалізації якісних результатів навчання» [3].

Важливість теоретичного визначення поняття «формування художньо-естетичних компетентностей у студентів художників у процесі навчання у закладах вищої освіти» і методах, принципах його розвитку у студентів пов'язані із змінами в професійній мистецькій освіті, ідеями модернізації вищої освіти взагалі, необхідністю підготовки високопрофесійних художників здатних створити високохудожній твір мистецтва є чи не найголовнішою передумовою становлення майбутнього художника як професійної творчої особистості.

Процес формування художньо-естетичних умінь у студентів-митців – це засвоєння певних знань і набуття різноманітних умінь, які є засобом художньо-естетичного розвитку – тобто становлення особистості як суб'єкта художньої діяльності, що передбачає розвиненість сенсорної та емоційно-чуттєвої сфер, образно-асоціативного мислення, загальних і спеціальних здібностей і якостей. На думку С. Соломахи, «завдання викладача мистецтва допомогти учням вийти з предметного простору навколишнього середовища у простір людської діяльності, життєвих цінностей і смислів культури» [15]. За висновками С. Соломахи, «властива художньо-естетичному світогляду установка на діалогічність, емпатійність, відкрите ставлення до світу і людей є життєво необхідними для самореалізації будь-якої особистості» [15]. У дослідженні Т. Козак зазначає, що: «підготовка майбутнього фахівця з образотворчого мистецтва має бути зорієнтована на формування і розвиток здатності до сприйняття дійсності, мистецтва та культури, творчої художньої індивідуальності та розвитку практичних вмінь» [5, 96].

Щодо змін у художній академічній освіті у зв'язку з введенням дистанційної освіти пов'язаної спочатку з світовою епідемією COVID-19, а потім вже з введенням воєнного стану в Україні, О. Цугорка зазначає: «у

підготовці мистецьких кадрів у вищих навчальних закладах мають гармонійно поєднуватися педагогічна та творча складові. Процес підготовки майбутнього художника є надзвичайно складним і різноманітним художньо-педагогічним явищем. Професійна підготовка митців у воєнний час буде ефективною за умови збереження зв'язку теорії з практикою, міжпредметних зв'язків, поєднання різних форм і методів навчання» [16, 166]. Автор в цьому ж дослідженні зазначає що: «функціонування системи мистецької освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком за нові підходи до навчання, інноваційні форми організації навчального процесу, ефективні педагогічні та інформаційні технології. Тому підтримка активного впровадження інновацій в освітню галузь у роки війни стала одним із фокусних напрямів роботи Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. А сучасна мистецько-освітня парадигма має ґрунтуватися на принципі студентоцентризму та методологічної готовності запозичити найкраще прогресивне світове мистецтво і практику та створити умови для навчання іноземців та мобільності української мистецької молоді за кордоном [16, 166].

Наукова проблема, яка вирішується в даній статті є важливим питанням яке повинно бути досліджено на підставі змістовних основ, методів та принципів формування художньо-естетичних компетентностей у студентів мистецьких закладах вищої освіти – майбутніх художників.

Загальновідомо, що на основі сформованих принципів відбувається процес навчання майбутніх художників. Отже, формування художньо-естетичних компетентностей у студентів художників у процесі навчання у закладах вищої освіти здійснюється на наступних принципах: системності, об'єднання навчання та професійної діяльності студентів, професійної діяльності студента художника у навчальному процесі, моделювання, професійної мобільності, принцип систематичності і послідовності, принцип мистецького дозвілля в освітньому просторі, принцип організації самостійної роботи студента тощо.

Принцип системності необхідний для розробки змісту навчання, включає в себе відомості про сфери мистецької діяльності, творчі особливості та про досвід емоційної діяльності, що при побудові змісту художньої освіти створює цілісність освітньої, виховної та

розвиваючої функції навчання відповідно до вимог сучасного суспільства.

Принцип об'єднання навчання та професійної діяльності студентів або взаємозв'язок теорії та практики, застосування теоретичних знань на практиці, у роботі під час створення художнього твору. Навчання теоретичних дисциплін зводиться до підготовки та усвідомленого залучення студентів художників до роботи у професії художника. Все це можливо забезпечити якщо теоретична база для підготовки професійного художника застосовується на практиці та присутності взаємозв'язку змісту навчання за принципом кореляції компетентностей в межах однієї дисципліни та їх взаємозв'язок зі спеціальними компетенціями.

У методичних рекомендаціях до дистанційного та змішаного навчання студентів вищих закладів освіти з планування занять з дисципліни «Теорія та методика навчання мистецької освітньої галузі (образотворче мистецтво)» А. Паращук зазначає, що «практичні заняття передбачають детальне вивчення та обговорення проблем теоретичного курсу, який має безпосереднє професійне спрямування; аналіз психологічної, педагогічної та методичної літератури, присвяченої проблемам методики образотворчого мистецтва» [12, 11].

Принцип моделювання допомагає отримати інформацію для обґрунтування цілей, завдань, змісту, ресурсів та способів навчання живопису, а також з його допомогою ведеться розробка планів навчання, НМКД, програм та навчальних посібників тощо.

Принцип професійної мобільності передбачає, що студенти художники у короткі терміни освоюють художні технології і нові сучасні технічні особливості створення художнього твору, здатні до постійного підвищення рівня своєї освіти, кваліфікації. Творчий характер і мобільність взаємопов'язані з широтою кругозору, розумінням проблем у ході роботи та підсумків, перспектив майбутнього розвитку студента художника. Даний принцип передбачає і підвищення у майбутніх художників загального культурного та інтелектуального рівнів.

Варто підкреслити, що сьогодні професійне навчання живопису з увагою відноситься до появи новітніх технік та матеріалів, інноваційних технологій та стандартів організації праці під час створення твору

Принцип систематичності та черговості передбачає дотримання умов: планування

процесу навчання у відповідність до періодів практичної роботи: вступного, підготовчого, оволодіння професією художника, контрольно-заключного; закріплення отриманих знань практично при обов'язковому дотриманні послідовного, покрокового їх формування; планування навчання згідно з державними стандартами, які фіксують комплекс необхідних компетенцій; організація навчального матеріалу у цілісну систему міждисциплінарних зв'язків.

Тобто, зміст професійної мистецької освіти з живопису сьогодні слідує цілям виховання та навчання, включаючи художньо-творчі процеси, які важливо вміти застосовувати.

Принцип організації мистецького довкілля на процес навчання живопису у майбутніх художників відіграє важливу роль, оскільки саме мистецьке освітнє середовище яке наближене до майбутньої професійної сфери і є її суттю. Так наприклад, Л. Волинець, досліджуючи тенденції розвитку загальної мистецької освіти в країнах Європейського Союзу зазначає наступне: «тенденція до врахування місцевих особливостей мистецького довкілля відображає процес втілення в життя ідеї єдності розмаїття культур як засадничої і в розбудові ЄС, і в напрацюванні культури миру у світі загалом» [2]. В цьому ж дослідженні авторка зазначає, що «нова світова концепція загальної мистецької освіти ґрунтується на ідеї відкритості школи до всього розмаїття мистецьких проявів» [2].

Надзвичайно важливим є принцип організації самостійної роботи студентів-художників, який полягає в пошуку способів навчити студента-художника плідно працювати, раціонально використовувати свій час, прищепити йому любов до своєї професійної діяльності, яка потребує постійної уваги педагога. З цього питання цікавим є дослідження О. Пунґіні та Л. Гусевої про роль пленарної практики як засобу формування образотворчої компетентності майбутніх педагогів-художників, де зазначено що: «істотною відмінністю живопису на пленері є активний вплив оточення на натуру, внаслідок чого складнішою видається образотворча діяльність студентів порівняно з роботою в аудиторії. Пленер, на відміну від традиційного студійного живопису, дозволяє художникові з точністю зобразити на полотні чи папері розмаїття фарб навколишнього світу та найменших змін кольору натури» [14].

Пленер, спираючись на отримані знання та навички з предметів: Малюнок, Технологія виконання художніх робіт, Живопис,

Композиція, допомагає вдосконалювати і розвивати технічні способи роботи в цих дисциплінах. Робота на відкритому повітрі здебільшого пов'язана з виконанням нарисів етюдів, замальовок пейзажних мотивів та їх малими і монументальними формами. Молоді художники, вивчаючи об'єкти живої природи, отримують багатий матеріал у вигляді накопичувальних візуальних вражень від природи. У них поступово виникає потреба в спогляданні і неквапливому милуванні природою [13].

Розробка особливості та перспективності науково обґрунтованих інструментів, що сприяють формуванню в процесі навчання у студентів художників здібності до самоорганізації, саморозвитку, усвідомленості, відповідальності за виконання роботи (створення художнього твору) та вміння творчо мислити, виявляти проблему, ставити за мету та знаходити нетривіальний спосіб її досягнення. Вирішення цієї проблеми допомагає підвищити ефективність підготовки затребуваного, конкуренто-здатного, адаптивно мобільного молодого фахівця, в особі якого суспільство отримає спеціаліста для вирішення завдань у галузі образотворчого мистецтва, мистецтва та культури, актуальних сьогодні.

На нашу думку, проаналізувавши принципи формування художньо-естетичної компетенцій у студентів художників у процесі навчання у закладах вищої освіти успіх та ефективність їх навчання залежить від сукупності освітніх умов, за яких буде організовано навчання у конкретно взятому закладі вищої освіти відповідно до ст. 1 Закону України «Про освіту» де зазначено що «автономія закладу вищої освіти - самостійність, незалежність і відповідальність закладу вищої освіти у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом» [4].

Тому перспективу подальшого дослідження вбачаємо у визначенні освітніх умов формування художньо-естетичних компетенцій у студентів художників у процесі навчання. Для підвищення ефективності у вирішенні означеного питання мають наступні умови: мистецтвознавчий підхід щодо формування художньо-естетичної компетентності; оптимальне поєднання форм, методів і засобів освітньо-мистецької діяльності у закладі вищої освіти метою

формування художньо-естетичної компетентності студентів художників; розробці системи практичних завдань, пов'язаних із сучасними змінами в професійній мистецькій освіті у зв'язку з введенням в практику дистанційного навчання, спрямованих на формування художньо-естетичних компетенцій у студентів художників.

Щодо особливостей формування художньо-образного мислення у студентів-скульпторів Б. Мазур зазначив, що «трансформаційні процеси сучасного суспільства вплинули й на сучасне образотворче мистецтво – підживили його новими ідеологіями, можливостями та енергією мистецьких практик» [8, 76]. В цьому ж дослідженні автор наголошує «на впливі епохи комп'ютеризації на формування художньо-образного мислення у студентів спеціальності «Образотворче мистецтво». За допомогою комп'ютерних програм (наприклад, 3D-програми) студент має змогу створити у тривимірному просторі об'єкт, який можна повертати та розглядати з різних боків, що допомагає досягати поставлених завдань» [8, 77]. Тобто, майбутній художник повинен у своєму творчому розвитку знати, використовувати і усвідомлювати нюанси своєї справи і готовий вільно комбінувати, варіювати сучасними засобами, знаходити нестандартні способи для досягнення високого результату.

Важливу роль у формуванні художньо-естетичних компетенцій у студентів художників належить живопису з натури, про що зазначають у своєму дослідженні О. Каленюк, О. Панфілова, І. Тарасюк «живопис з натури сприяє вихованню відчуття просторової єдності і пошукам такої пластичної відповідності, яка б з усією переконливістю демонструвала їх діалектичний зміст. Розвиток такого відчуття має стати одним з основних поштовхів творчого росту майбутнього художника. Умовні, формальні композиції розвивають як логічне, так і творче мислення, бо, міркуючи, студент самостійно досягає нових для себе результатів. Творча уява породжує принципово нові ідеї, а мотиваційна ідея є організаційним чинником, що перетворює розрізнені асоціації в осмислений пошук. Живопис з натури є чудовим засобом виховання художнього смаку, що допомагає студентам-художникам збагачувати знання в галузі образотворчого мистецтва, шукати свій індивідуальний творчий підхід щодо втілення художнього образу у матеріалі [11].

Викладачам вищого навчального закладу належить вирішальна роль у розвитку

свідомого відношення студентів до образотворчого мистецтва. Тому, розробляючи зміст і структуру теоретичних і практичних занять, він повинен чітко дотримуватись основних традиційних засад художньої освіти, здійснювати комплексний підхід до організації процесу практичного навчання з урахуванням особливостей і можливостей їх засвоєння за дистанційною формою навчання.

Для покращення технологій дистанційного навчання важливо розробити на загальноосвітньому рівні програми, які передбачені Національною програмою інформатизації. Для цього з боку держави необхідна підтримка стимулювання та розвитку цифрових технологій, зокрема, системи культивування цифрових навичок на рівні початкової, середньої та вищої освіти [1]. Це повинні бути сучасні технології створення, передачі та збереження навчальних (постановочних) матеріалів, організації та підтримки навчального процесу дистанційного навчання з використанням телекомунікацій з врахуванням особливих освітніх потреб мистецької освіти.

Викладач повинен забезпечити для студента художника в період очного/дистанційного навчання творчі умови, які б сприяли оптимізації та формуванню творчої, професійно-компетентної та патріотично свідомої особистості, майбутнього професійного художника, відповідального за збереження та розвиток традицій українського образотворчого мистецтва і збагачення його сучасними світовими художніми ідеями. Зокрема, науковець Лі Янь у своєму дослідженні підкреслюють важливість теорії творчої самореалізації особистості де значне місце займає проблема формування готовності майбутніх фахівців до творчої самореалізації саме в процесі професійної підготовки в ЗВО» [7, 34].

Тому висловимо власне бачення про професійну підготовку майбутніх художників у мистецьких закладах вищої освіти, як свідомий і особливий освітній проект студента, спрямований і організований процес і результат підготовки майбутнього художника, що потребує засвоєння від нього комплексу професійних знань, необхідних компетенцій та оволодіння сукупністю професійних знань в основі яких завжди буде індивідуально-творча манера автора.

Висновки. У результаті дослідження доходимо висновку, образотворче мистецтво розкриває творчу індивідуальність та формує людську гідність у кожного із нас. Однак

велике мистецтво є неможливим без професійної підготовки, яке повинно починатися з самого дитинства.

Формування художньо-естетичних компетентностей у студентів художників можливе за умови комплексного підходу до вивчення та засвоєння теоретичних знань і відпрацювання умінь і навичок у практичній роботі через розвиток творчої особистості, розширення та збагачення професійного досвіду, освоєння технічно-художніми вміннями та навичками в практичній діяльності, здатність керуватися набутими художніми знаннями та вміннями, бажання використовувати набутий досвід у самостійній роботі відповідно до естетичних цінностей та особистих практичних навичок. Цей педагогічно керований процес, також залежить від взаємодії викладача та студента, де інтереси та мотиви виступають як рушійні сили включення студентів до навчально-творчого процесу, де поняття «професійне становлення» розкривається як багатоступеневий процес, до якого входять деякі етапи як: професійний вибір, професійне навчання, входження у професію та повна реалізація у праці.

Дистанційне навчання у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану вирішує багато завдань, що постають перед освітою в Україні, потребує спільних зусиль студентів і викладачів для досягнення необхідних результатів у навчанні, а також державної підтримки. Розв'язання зазначених вище питань є важливим чинником у вияві особливостей формування художньо-естетичних компетентностей у студентів-художників у процесі навчання у закладах вищої освіти.

Література

1. Биркович Т. І., Биркович В. І., Кабанець О. С. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 9.
2. Волинець Людмила. Тенденції загальної мистецької освіти в країнах Європейського Союзу. *Studies in Comparative Education*. 2009. 2.
3. Гриценко Ю. В. Формування художньо-естетичної компетентності у студентів на заняттях із живопису. *Педагогічні науки*. Херсон, 2018. Вип. 81, т. 3. С. 61–63.
4. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: вересень 2023).
5. Козак Т. Формування художньо-естетичної компетентності студентів у вищих закладах освіти України. 2019. № 16. С. 92–97. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/esu/article/view/2507> (дата звернення: вересень 2023).

6. Новий тлумачний словник української мови (у трьох томах). Т. 1, А–К / уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. Київ : АКОНІТ, 2006. 926 с.

7. Лі Янь. Формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва. Харків : Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2022.

8. Mazur В. Особливості формування художньо-образного мислення у студентів-скульпторів. Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва». 2022. № 32. С. 75–80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2022-32-10>.

9. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта : теорія і практика. Київ, 2006. 431 с.

10. Організація дистанційної форми освіти в умовах воєнного стану: на що потрібно звернути увагу? URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/orhanizatsiia-dystantsiynoi-formy-osvity-v-zzso-v-umovakh-voiennoho-stanu-na-shcho-potribno-zvernuty-uvahu/> (дата звернення: вересень 2023).

11. Панфілова О. Г., Каленюк О. М., Тарасюк І. І. Формування професійних навичок майбутніх художників за допомогою живопису з натури. *Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти*. Луцьк, 2022. С. 165–169.

12. Паршук С. М. Образотворче мистецтво з методикою навчання : методичні рекомендації. Миколаїв : Румянцева Г. В., 2022. 59 с.

13. Пленер як один з більш продуктивних методів навчання для всіх професійних напрямів в образотворчому мистецтві. URL: <https://naurok.com.ua/metodichna-stattya-na-temu-plener-yak-odin-z-bilsh-produktivnih-metodiv-navchannya-dlya-vsih-profesiynih-napryamkiv-v-obrazotvorchomu-mistectvi-241980.html> (дата звернення: вересень 2023).

14. Пунгіна О., Гусева Л. Пленерна практика як засіб формування образотворчої компетентності майбутніх педагогів-художників. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молод. вч. Дрогобиц. держ. пед. ун-ту імені Івана Франка*. 2021. № 36, Т. 3. С. 185–191.

15. Соломаха С. Художньо-естетичний світогляд у структурі педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін. URL: https://lib.iitta.gov.ua/3573/1/Художньо-естетичний_світогляд_у_структурі_педагогічної_м.pdf (дата звернення: вересень 2023).

16. Tsugorka О. Мистецька академічна освіта в умовах воєнного стану. *Українська академія мистецтва*. 2022. № 32. С. 161–167. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2022-32-22>.

References

1. Byrkovych, T. I., Byrkovych, V. I., Kabanets, O. S. (2019). Mechanisms of public administration in the field of digital transformations. *Public administration: improvement and development*, 9 [in Ukrainian].

2. Volynets, L. (2009). Trends in General Art Education in the European Union. Studies in Comparative Education, 2 [in Ukrainian].
3. Hrytsenko, Yu. V. (2018). Formation of artistic and aesthetic competence in students in painting classes. Collection of scientific works. Pedagogical sciences, 81, 3, 61–63 [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine "On Higher Education. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
5. Kozak, T. (2019). Formation of artistic and aesthetic competence of students in higher educational institutions of Ukraine, 16, 92-97. Retrieved from: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/esu/article/view/2507> [in Ukrainian].
6. New Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language (in three volumes). (2006). Volume 1, A–K / Compiled by: V.V. Yaremenko, O.M. Slipushko. Kyiv, ACONIT Publishing House [in Ukrainian].
7. Li Yan. (2022). Formation of readiness for creative self-realisation of students of artistic and pedagogical specialities in higher education institutions of the People's Republic of China by means of fine arts. Diss. Kharkiv H.S. Skovoroda National Pedagogical University [in Ukrainian].
8. Mazur, B. (2022). Features of the formation of artistic and figurative thinking in sculpture students. Collection of scientific works "Ukrainian Academy of Art", (32), 75-80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2022-32-10> [in Ukrainian].
9. Masol, L. M. (2006). General art education: theory and practice. Kyiv [in Ukrainian].
10. Organisation of distance education under martial law: what should be paid attention to? Retrieved from: <https://www.helsinki.org.ua/articles/orhanizatsiia-dystantsiynoi-formy-osvity-v-zzso-v-umovakh-voiennoho-stanu-na-shcho-potribno-zvernuty-uvahu/> [in Ukrainian].
11. Panfilova, O. H., Kaleniuk, O. M. & Tarasiuk, I. I. (2022). Formation of professional skills of future artists through life painting. Actual problems of the development of Ukrainian art: cultural, art historical, pedagogical aspects, 165-169 [in Ukrainian].
12. Parshuk, S. M. (2022). P 18 Fine Arts with teaching methods: methodological recommendations. Mykolaiv : publisher Rumyantseva G.V. [in Ukrainian].
13. Plein air as one of the more productive teaching methods for all professional areas in the visual arts. Retrieved from: <https://naurok.com.ua/metodichna-stattya-na-temu-plener-yak-odin-z-bilsh-produktivnih-metodiv-navchannya-dlya-vsikh-profesiynih-napryamkiv-v-obrazotvorchomu-mistectvi-241980.html> [in Ukrainian].
14. Punhina, O., Husieva, L. (2021). Plein Air Practice as a Means of Forming the Fine Arts Competence of Future Art Teachers. Topical issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 36, 3, 185–191 [in Ukrainian].
15. Solomakha, S. Artistic and aesthetic worldview in the structure of pedagogical skills of art teachers. Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/3573/1/Художньо-естетичний_світогляд_у_структурі_педагогічної_м.pdf [in Ukrainian].
16. Tsugorka, O. (2022). Artistic Academic Education under Martial Law. Collection of scientific works "Ukrainian Academy of Art", 32, 161–167. DOI:<https://doi.org/10.32782/2411-3034-2022-32-22> [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 27.09.2023
Отримано після доопрацювання 02.11.2023
Прийнято до друку 10.11.2023*